

INLEIDING

Margo Trappenburg en Ank Michels

Dit themanummer van *Res Publica* verschijnt rond de Tweede Kamerverkiezingen in Nederland en staat in het teken van de democratie. In de eerste bijdrage maken de Tilburgse onderzoekers Frank Hendriks, Sabine van Zuydam en Koen van der Krieken de balans op: is er in Nederland sprake van een legitimiteitscrisis of een toenemende kloof tussen burger en politiek? Of valt dat mee en zijn er ook tekenen die wijzen op (toenemend of blijvend) vertrouwen in het parlementaire stelsel, democratische waarden en zittende politici?

De Vlaamse schrijver David van Reybrouck betoogt in zijn veelgelezen boek *Tegen verkiezingen* (2013) dat de representatieve democratie om allerlei redenen niet goed meer functioneert. Hij stelde voor om meer te gaan werken met besluitvormende of deliberatieve gremia samengesteld op basis van loting. Zijn pleidooi kreeg zowel in België als in Nederland navolging in de zogeheten G1000'en. Ank Michels (Universiteit Utrecht) en Didier Caluwaerts (VU Brussel) bekeken de G1000'en in beide landen en houden die tegen een meetlat ontleend aan de deliberatieve democratietheorie. Hoe democratisch zijn die alternatieven voor de traditionele representatieve democratie?

Of de kloof tussen burger en politiek nu wel of niet groter wordt, feit is dat veel burgers niet tevreden zijn, hetzij met het werk van gekozen politici, hetzij met hun eigen passieve rol in de politiek. Die burgers laten zich graag uitnodigen voor G1000-toppen, bezoeken inspraakavonden, denken mee met politici als zij als 'stakeholders' worden benaderd en gaan soms metterdaad zelf aan de slag om hun leefomgeving te verbeteren (dat laatste wordt in Nederland tegenwoordig aangeduid als 'doe-democratie'). Daarmee ontstaan er in feite twee besluitvormingscircuits naast elkaar. Er is – op lokaal niveau – de gekozen gemeenteraad en het college van burgemeester en wethouders dat aan die raad verantwoording aflegt. Maar daarnaast zijn er vormen van burgerinspraak waar meningen worden gevormd of metterdaad zaken worden veranderd. Jante Schmidt en Margo Trappenburg vroegen zich af hoe niet-actieve burgers die ontwikkeling beoordelen. Willen zij dat de gemeenteraad gewoon het laatste woord heeft en doet waarvoor hij is gekozen, of vinden ze het een goed idee als hun niet-gekozen medeburgers op allerlei manieren meer te zeggen krijgen?

Het essay in dit nummer is van de hand van Thibaut Renson en behandelt een vraag in het verlengde van het artikel van Schmidt en Trappenburg: hoe verhoudt

de traditionele representatieve democratie zich tot nieuwe vormen van participatieve democratie?

De rubriek 'Symposium' gaat over de versplintering van het politieke landschap in Nederland en België. Na een korte uiteenzetting van de drie auteurs gezamenlijk over het (effectieve) aantal partijen in Nederland en België vraagt Stefanie Beyens zich af of Nederland bang moet zijn voor Belgische toestanden als maandenlang voortslepende coalitie-onderhandelingen en groeiende instabiliteit. Simon Otjes en Marc van de Wardt reageren op haar bijdrage en bespreken de zin en onzin van mogelijke remedies tegen versplintering zoals een hoge kiesdrempel, stembusakkoorden of partijfusies.